DEN DANSKE ØKONOMISKE SITUATION[1])

I 1962 fortsattes stigningen i den indenlandske efterspørgsel efter varer og tjenester til forbrug og investering såvel som i afsætningen af danske varer i udlandet. Hvad angår *det private forbrug,* skønnes den samlede udgift hertil at være vokset fra ca. 30 milliarder kr. i 1961 til ca. 34 milliarder kr. i 1962 eller med ca. 13 pct. En betydelig del, måske halvdelen af stigningen skyldes højere priser. I faste priser har stigningen derfor formentlig været af nogenlunde samme størrelse som fra 1960 til 1961, nemlig godt 6 pct.

Detailomsætningsindekset viser i gennemsnit for hele året en stigning fra 100 i 1961 til 111 i 1962, altså med 11 pct., men siden august har stigningen været noget svagere, dels som følge af spekulationskøbene, især af varige forbrugsgoder før omsætningsafgiftens ikrafttræden den 1. august, dels formentlig fordi stramningen af finanspolitikken, som det var hensigten, har påvirket efterspørgslen i nedadgående retning. For 4 måneders perioden september–december er omsætningsindekset beregnet til 120 mod 113 i september–december 1961, altså en stigning på kun 6 pct. Under hensyn til den prisstigning, der har fundet sted, må det antages, at den omsatte mængde har været lidt mindre end i de samme måneder i 1961.

Et område, hvor denne udvikling har gjort sig særlig stærkt gældende, er *omsætningen af motorkøretøjer.* For hele året 1962 nåede antallet af nyindregistrerede personbiler op på 94.700 mod 74.000 i 1961. I perioden fra 1. august til årets udgang blev der imidlertid kun indregistreret 19.100 nye personbiler mod 26.200 i 1961.

Den reelle stigning i *investeringerne* fra 1961 til 1962 synes, jvf. nedenstående tabel, at have været mindst lige så stærk som den reelle stigning i forbruget. I det politiske forlig om skærpelse af finanspolitikken indgik foruden omsætningsafgiften og uændrede statsskattesatser for 1962–63 en række bestemmelser, der tilsigtede en begrænsning af det påbegyndte byggeri. Til trods herfor blev der i juli kvartal 1962 i byer og bymæssige bebyggelser iværksat ca. 20 pct. mere byggeri end i juli kvartal det foregående år. Som følge af den meget stærke stigning i det frie industribyggeri og i boligbyggeriet uden for de regulerede områder må man regne med, at det samlede antal påbegyndelser i hele året 1962 har haft samme omfang som i året 1961.

[1]) Se også tabelbilaget bag i hæftet.

Forbrug, investering og nationalprodukt.

(Milliarder kr.)

A. Årets priser.	1957	1958	1959	1960	1961	1962 (skøn)
Forbruget	26,2	27,6	29,9	32,1	36,1	40,5
Investringerne	8,9	8,6	11,0	12,7	13,5	15,5
I alt	35,1	36,2	40,9	44,8	49,6	56,0
Nationalproduktet	35,5	37,1	41,1	44,4	48,9	54,4
Eksporten (af varer og tjenester) oversteg importen med	0,4	0,9	0,2	÷0,4	÷0,7	÷1,6
B. 1955-priser.						
Forbruget	24,6	25,7	27,2	28,7	30,5	32,3
Investeringerne	8,3	7,8	10,0	11,3	11,3	12,2
I alt	32,9	33,5	37,2	40,0	41,8	44,5
Nationalproduktet	33,5	34,4	36,6	39,2	40,9	42,6
Eksporten (af varer og tjenester) oversteg importen med	0,6	0,9	÷0,6	÷0,8	÷0,9	÷1,9

I fortsættelse af juni-forliget har regeringen fastlagt en detaljeret rammeplan for det regulerede byggeri (altså bortset fra industribyggeri og fra boligbyggeri uden for de regulerede områder) for hele året 1963. For 1. halvår 1963 betyder planen væsentlig færre igangsætningstilladelser end for 1. halvår i årene 1961 og 1962, medens der bliver tale om et noget større antal tilladelser til igangsætning i 2. halvår end i 1. halvår af 1963. For boligbyggeriets vedkommende må man herefter regne med, at det samlede påbegyndte boligbyggeri bliver væsentligt lavere i 1963 end i 1961 og 1962, da det lå på 32.000–35.000 lejligheder. I 1961 blev der fuldført

Industrieksporten.

Mill. kr.

	1961	1962	Stigning i pct.
Kød- og mælkekonserves	735	783	7
Sukker	11	18	73
Drikkevarer	125	127	2
Animalske og vegetabilske olier og fedtstoffer	95	111	17
Kemikalier	494	516	4
Tekstil og beklædning	339	389	15
Jern- og metalvarer	325	303	÷ 7
Maskiner	1563	1820	16
Skibe, nye	288	244	÷15
Skibe, brugte	65	129	98
Øvrige industriprodukter[1])	1292	1492	15

[1]) Heri medregnet varer af træ, kautsjuk og ikke-metalliske mineraler samt instrumenter, møbler m.v.

ca. 31.600 lejligheder, og de foreliggende oplysninger tyder på, at tallet bliver noget højere for 1962.

Medens den samlede eksport fra 1960 til 1961 kun forøgedes med 300 mill. kr., var stigningen fra 1961 til 1962 800 mill. kr., svarende til næsten 8 pct. af eksporten i 1961. Eksporten af animalske og vegetabilske landbrugsprodukter lå ca. 100 mill. kr. højere end i 1961, mens *eksporten af industriprodukter,* incl. kød- og mælkekonserves, forøgedes med 600 mill. kr., en stigning på 11 pct. Endvidere kan nævnes, at eksporten af fisk havde en værdi af godt 450 mill. kr., hvilket var 16–17 pct. mere end i 1961.

Stigningen i industrieksporten i 1962 omfattede de fleste varegrupper, men var af ret varierende styrke. Inden for den vigtigste gruppe, maskiner, var eksportfremgangen væsentlig stærkere end for industrieksporten som helhed, og det samme var tilfældet for tekstil og beklædning. For den betydningsfulde kemikaliegruppe indskrænkede stigningen sig til 4 pct. mod ca. 16 pct. fra 1960 til 1961.

Over for forøgelsen af den indre og ydre efterspørgsel efter danske varer og tjenester stod i 1962 som i 1961 en langt svagere stigning i *produktionen,* idet der ikke har været mulighed for i større udstrækning at trække på ledig arbejdskraft. Vandringen fra landbruget til byerhvervene har imidlertid været særlig kraftig i 1962. Mellem juli 1961 og juli 1962 formindskedes landbrugets arbejdskraft (børn og slægtninge, fast fremmed medhjælp og løse daglejere) med ikke mindre end ca. 20.000 personer, fra ca. 120.000 til ca. 100.000. Antallet af arbejdsløshedsforsikrede, der dog kun omfatter halvdelen af samtlige lønmodtagere, lå i gennemsnit for hele året 12.700 eller godt 1½ pct. højere i 1962 end i 1961, og da det endvidere viste sig muligt at reducere ledigheden blandt de arbejdsløshedsforsikrede fra gnstl. 3,3 pct. i 1961 til gnstl. 3,0 pct. i 1962, har antallet af beskæftigede arbejdsløshedsforsikrede ligget gnstl. ca. 15.000 højere i 1962 end i 1961.

Inden for byerhvervene er produktionsstigningen derfor fortsat i 1962. For industriens – eller i hvert fald de større industrivirksomheders – vedkommende har antallet af beskæftigede arbejdere været praktisk taget uændret i sammenligning med 1961, men antallet af udførte arbejdstimer var lidt større end i 1961 på grund af strejkerne i foråret dette år. Da man kan regne med en fortsat stigning i produktiviteten, skønnes det, at *industriproduktionen* i 1962 har ligget henved 5 pct. højere end i det foregående år.

Trods den stærke nedgang i landbrugets arbejdskraft var *produktionen af animalske landbrugsprodukter* uændret i sammenligning med 1961, medens værdien forøgedes med 2–3 pct.

Produktionen af mælk, smør og – især – ost har ligget lavere end i

Den animalske landbrugsproduktion.

Mill. kg	1961	1962	Stigning i pct.
Mælk	5524	5360	÷ 3,0
Smør	171,3	167,0	÷ 2,5
Ost	122,1	114,2	÷ 6,5
Æg	126,6	113,2	÷ 10,6
Fjerkræ	80,0	85,1	6,4
Okse- og kalvekød	251,0	272,3	8,5
Svinekød og flæsk	670,1	680,5	1,6
Mængdeindeks (1955 = 100)	118	118	–
Værdi, mill. kr.	6440	6605	2,6

1961. Afsætningsforholdene for smør har været domineret af den kontingentering af smørimporten, som England gennemførte i efteråret 1961, og som blev forlænget for et år fra april 1962. Importbegrænsningen har medført en betydelig bedring af smørpriserne på det engelske marked og trods uændret eksportmængde en ikke uvæsentlig stigning i eksportværdien. Kontingenteringen af det engelske marked har imidlertid vanskeliggjort afsætningen på de sekundære markeder. Produktionsnedgangen for ost må bl. a. ses på baggrund af, at Mejeriernes Fællesorganisation i december 1961 udsendte meddelelse til mejerierne om at holde igen på osteproduktionen, indtil de store lagre var bragt ned på et rimeligt niveau.

Ægproduktionen viser et fald på over 10 pct. i sammenligning med 1961. Nedgangen må ses i sammenhæng med svigtende afsætning på det vesttyske marked, dels som følge af vesttysk beskyttelse af de indenlandske producenter og dels på grund af øget favorisering af leverandørlandene inden for fællesmarkedet.

Produktionen af fjerkrækød, okse- og kalvekød samt flæsk og svinekød har ligget på et højere niveau end i 1961. Dette gælder især for okse- og kalvekød, hvor produktionen er forøget med ca. 9 pct. i forhold til 1961. En væsentlig årsag til opgangen i produktionen af okse- og kalvekød ligger i udviklingen af det italienske marked. Importstoppet, der siden december 1960 næsten havde standset kødeksporten til Italien og siden oktober 1961 tillige eksporten af levende kvæg, blev med virkning fra april 1962 afløst af en kontingentering af importen.

Det engelske baconmarked, der lå meget svagt i juli kvartal, bedredes væsentligt i årets sidste måneder, og baconeksporten viser stigning både i mængde og værdi sammenlignet med 1961. Produktionen af svinekød og flæsk forøgedes med et par procent, og svinebestanden talte i begyndelsen af 1963 7,3 mill. stk. mod 7,1 mill. stk. et år tidligere. For drægtige søer var de tilsvarende tal 476.000 og 451.000. Siden maj 1962, da der taltes 537.000 drægtige søer, har tallet imidlertid stadig været nedadgående.

Det samlede *høstudbytte* i 1962 er opgjort til ca. 145 mill. afgrødeenheder (1 afgrødeenhed er foderværdien af 100 kg byg) mod 143 mill. afgrødeenheder i 1961 og knap 141 i 1960. Inden for det ret konstante samlede høstudbytte er der fra 1961 til 1962 sket betydelige forskydninger. Kornhøsten (kærneudbyttet) er steget fra 50,4 til 56,5 mill. afgrødeenheder eller med ca. 12 pct., navnlig som følge af en udvidelse af hvedearealerne og større foldudbytte for byg. Til gengæld var udbyttet af rodfrugtarealerne 11 pct. mindre end i 1961 og var med ca. 34 mill. afgrødeenheder kun halvt så stort som udbyttet (kærne plus halm) af kornmarkerne. For alle rodfrugtarter var der nedgang i sammenligning med 1961 bortset fra sukkerroer til fabrik. Kartoffeludbyttet formindskedes med 25 pct.

Udenrigshandelen.

(Månedsgennemsnit i mill. kr.)

	Import	Eksport	Heraf: Landbrugsvarer	Heraf: Industriprodukter[1])	Importoverskud
1. kvt. 1961	1069	835	360	417	234
2. – –	1012	823	369	404	189
3. – –	1115	850	360	442	165
4. – –	1203	979	403	513	224
1. kvt. 1962	1171	902	407	429	269
2. – –	1172	901	377	469	271
3. – –	1273	889	349	482	384
4. – –	1270	1053	383	597	217
Året 1961	1074	871	373	444	203
Året 1962	1221	938	381	494	283

[1]) Incl. kød- og mælkekonserves.

Medens eksporten i 1962 som allerede nævnt lå 800 mill. kr. højere end i 1961, steg importen under påvirkning af større forbrug og øget aktivitet i det hele taget med 1750 mill. kr. Resultatet var en forøgelse af merimporten med næsten 1000 mill. kr. til 3400 mill. kr. Den gnstl. enhedsværdi såvel for den samlede import som for den samlede eksport var i årets første 3 kvartaler næsten uændret i forhold til den samme periode i 1961, og de nævnte stigningsprocenter er udtryk for en tilsvarende vækst i import- og eksportmængderne betragtet som helheder.

Forringelsen af handelsbalancen har medført en tilsvarende forøgelse af underskuddet på *betalingsbalancens* vare- og tjenesteposter, idet der ikke har fundet større forskydninger sted på de »usynlige« betalingsbalanceposter. For de første 3 kvartaler af 1962 viser en foreløbig opgørelse af betalingsblancen et underskud på 1550 mill. kr. mod 550 mill. kr i perioden januar–september 1961. En betydelig del af underskuddet på beta-

lingsbalancen er blevet finansieret gennem nettokapitalimport af såvel offentlig som privat karakter, men alligevel er bankernes valutabeholdning i 1962 blevet formindsket med 560 mill. kr., hvorefter den ved udgangen af december udgjorde ca. 650 mill. kr. Alene i oktober og november forringedes valutastillingen med næsten 200 mill. kr., men var derefter uændret i de følgende to måneder.

Det betydelige valutatab i 1962 har virket i retning af formindsket *likviditet*. En indflydelse i modsat retning er imidlertid udgået fra statsfinanserne, idet staten i første del af finansåret 1962–63 havde et væsentligt kasseunderskud, og i april og juli kvartaler forøgedes statens nettogæld til nationalbanken med knap 300 mill. kr. Likviditetsforbedringen var en medvirkende årsag til den nedgang i *obligationsrenten,* der fandt sted i 1. halvår 1962, og som udgjorde ca. en halv pct. for de lange og ca. 3/4 pct. for de korte obligationsserier. I oktober kvartal forringedes likviditeten, idet indbetalingerne til staten oversteg udbetalingerne fra staten med over 400 mill. kr., og samtidig var der som allerede nævnt i denne periode et valutatab på ca. 200 mill. kr. Under disse forhold indtrådte der et nyt fald i obligationskurserne, skønt nationalbanken i årets sidste halvdel forøgede sin fondsbeholdning med 450 mill. kr., hvorved den nåede op på ikke mindre end 850 mill. kr.

I løbet af 1962 steg *detailpristallet,* påvirket bl. a. af omsætningsafgiften og hjemmemarkedsordningerne for landbrugsvarer, med næsten 7 pct. I perioden fra januar 1961 til januar 1963, der nogenlunde svarer til indeværende overenskomstperiode på arbejdsmarkedet, beløb stigningen i detailpristallet sig til over 11 pct., og for varer og tjenesteydelser alene,

De procentvise stigninger i indeksene vedrørende detailpristallet fra januar 1961 til januar 1963.

Fødevarer	15,5
Klæder, fodtøj, vask	10,8
Brændsel og belysning	4,2
Anskaffelser og vedligeholdelse	11,1
Spiritus, tobak, fortæring ude	22,9
Transport	15,0
Forskellige varer og tjenesteydelser	21,1
Varer og tjenesteydelser i alt	14,9
Bolig	11,1
Varer og tjenesteydelser incl. bolig, i alt	14,3
Personlige skatter efter fradrag af børnetilskud	÷8,8
Kontingenter	32,6
I alt	11,4

excl. bolig, var stigningen ca. 15 pct. Stigningen i det lønregulerende pristal har i 1962 medført udbetaling af 3 nye portioner dyrtidstillæg til arbejdere og tjenestemænd, og hertil kommer i henhold til januarpristallet 1963 fra henholdsvis 1. marts og 1. april 2 nye portioner dyrtidstillæg til arbejdere og tjenestemænd. Også bortset herfra har timelønnen i 1962 været stigende, omend lønglidningen ikke har haft samme omfang som i 1961. I 2. kvartal 1962 lå den gnstl. timefortjeneste 9 pct. højere end i den tilsvarende periode i 1961.

4.3.1963
C. L.